

קבצי הערות התמימים ואנ"ש בלקו"ש חלק י"ט שיחה ב' לפרשת ואתחנן

קובץ הערות התמימים ואנ"ש לוד גליון כ (תשמ"א)

יו"ד. בלקו"ש פ' ואתחנן תש"מ סעיף יו"ד מבאר כ"ק אד"ש שלאחרי העבודה של החכמה באים להדרגה של יראה עילאה כמבואר בחסידות. ובהערה 37 כותב – "וידועה הצ"ע הפרש"י יומא ע"ב, ב ד"ה ותרעא".

וצריך להבין מהו הצ"ע בפרש"י שלכאורה רש"י מפרש פירוש הפשוט בגמרא שם שכתוב בגמ' אוי להם לשונאיהן של תלמידי חכמים שעוסקין בתורה ואין בהם יראת שמים מכריז ר' ינאי חבל על דלית ליה דתא ותרעא לדרתיה עביד ורש"י כותב וז"ל ותרעא לדרתא עביד, שהתורה אינה אלא שער ליכנס בה יראת שמים לכן צריך שתקדים לו יראת שמים עכ"ל. ולכאורה זהו הפירוש בגמ' שהחכמה היא השער ויראת שמים הוא העיקר וזה בא בהמשך למה שכתוב בגמרא קודם אוי להם לשונאיהן של ישראל וכו'. ואיך אפשר לפרש אחרת? ומהו הצ"ע?

ובהשקפה ראשונה אפשר לתרץ שזה בסתירה לדרשת רז"ל (שבת לא, א) כל אדם שיש בו תורה ואין בו יר"ש דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות פנימיים ומפתחות חיצוניים לא מסרו לו בהי עייל.

שמוזה רואים שחכמה הוא העיקר וע"י יראת שמים באים לחכמה. וזהו לא כמו דרשות רז"ל ביומא ששם רואים בדיוק להיפך שיראת שמים הוא עצם הבנין וחכמה הוא השער.

אבל באמת אי אפשר לתרץ כן שזהו כוונת הצ"ע – כי זהו לא הצ"ע על פירוש רש"י רק צ"ע מהגמרא יומא להגמרא דשבת.

ועוד הוכחה שא"א לפרש כן – שבגמרא שבת כתוב מיד אחרי דרשה הנ"ל הדרשה של ר' ינאי חבל על דלית לי' דתא ותרעא לדרתי' עבוד, ואם רוצים לפרש שהצ"ע הוא מסתירת רז"ל למה כותב כ"ק אד"ש שהצ"ע הוא ביומא משבת ולא שהצ"ע הוא בשבת גופא?

ועפ"י כל הנ"ל הדרא קושי' לדוכתא מהו כוונת כ"ק אד"ש שצ"ע בפרש"י יומא? *

הרב משה מוסקוביץ
כפר חב"ד

* כנראה שהצ"ע בפירש"י הוא במה שרש"י מסיים "לכך

צריך שתקדים לו יראת שמים". והיינו יראת שמים לפני הלימוד (ועייג"כ באגדות מהרש"א על דרשת חז"ל (שבת לא, א) דומה לגזבר שמסרו לו מפתחות הפנימיים וז"ל "דהיראה קודמת לחכמה... ומייתי עליה נמי חבל על דלית לי דרתא וכו' שהתורה אינו רק שער ליכנס ליראת שמים לכן צריך שתקדים לו יראת שמים כן פירוש רש"י בפרק בא לו ע"ש"). וזה הצ"ע שלכאורה אם תורה זה רק שער א"כ התורה קודמת ליר"ש וכמ"ש בשיחה שע"י החכמה באים ליראה עילאה (עיינ בשפת אמת על הגמ' ביומא דשואל דהי' צריך להקדים תורה ומבאר שבאמת כך כוונת הגמ' שע"י תורה באים ליראה) וכמ"ש ברשימת כ"ק אד"ש על פכ"ג בתניא (מובא בלקט פירושים וביאורים על התניא) על המלים תרעא לדרתא 'שע"פ המבואר כאן אא"פ שיהי' הדרתא כ"א לאחרי שיעשה התרעא אט אין חכמה אין יראה". עכ"ל.

מערכת

קובץ הערות התמימים ואנ"ש אושען פארקוויי גליון יג (תשמ"א)

א. בלקו"ש פ' ואתחנן תש"מ מבואר פשט הגמרא בדין שצריך להניח תפלין של יד קודם לשל ראש וז"ל השיחה שם (בסעיף ה'): "דאס וואס תפילין של יד דארף מען מקדים זיין פאר תפילין של ראש, . . קען מען לערנען בכמה אופנים:

ארה2018/0821

(א) דאס איז א דין בתפילין של ראש: די "שלימות" המצוה פון תפילין של ראש איז נאר בשעת אויף דער האנט איז דער של יד. . . .

(ב) ס'איז א דין אין דער סדר ווי דער "גברא" דארף לייגן די תפילין. . . . (ובסעיף ו'): . . . דעם לימוד "כל זמן שבין עיניך יהו שתיים" וואס די גמרא לערנט אפ. . . מיינט אז דאס איז א דין אין תש"ר דאס וואס מען דארף מקדים זיין די תש"י (יהו שתיים) איז נוגע צו שלימות מצות תש"ר (שבין עיניך) ע"כ. . .

וע"פ מה שמבואר בהשיחה ששיטת הגמרא בהלימוד של "כל זמן שבין עיניך זכו" היא, שתש"י צריך להיות מוקדם לתש"ר זה נוגע לשלימות התש"ר, אולי יש לבאר פסק דין ב"י בסי' כ"ו המובא בספר אמרי בינה חלק או"ח סי' ט' וז"ל שם: בשו"ע סי' כ"ו דאם יש שתיים ויש לו איזה אונס שאינו יכול להניח אלא אחת מניח אותה שיכול, ובמג"א שם דאף באונס קצת וכתב ב"י משום דאם יש לו שתיים אסור להניח של ראש קודם של יד, ומ"מ נראה שאם לא הניח אלא אחת מהם אע"פ ששתייהן בידו ול"ה לו שום אונס יצא ידי אותה מצוה שקיים. ולכאוף יש לעיין למה יצא ידי תפילה של ראש אם הזיד ולא הניחה מקודם של יד שיש לו הא עבר על עשה מה"ת לאות על ידך והדר ולטוטפות בין עיניך וכ"ז שבין עיניך יהיו שתיים הא הוי מצוה הבאה בעבירה דבשעה עשיית המצוה עבר על עבירה ובכה"ג לכ"ע הוי מצוה"ע אף דהעבירה לא גרם למצוה כמבואר מדברי תוס' סוכה ל' . . עכ"ל.

אבל לפי השיחה הנ"ל א"ל שמה שהמצוה של הנחת תש"י קודם לשל ראש הוא לא מצוה על הגברא

(כאופן הב' הנ"ל) אלא רק שלימות בתפילה של ראש ולא נכנס בהגדרה של מצוהב"ע (ואולי לפי המכילתא (בלקו"ש הנ"ל) שסובר כאופן הב' הנ"ל ופליג על גמרא דידן, יהי' זה נקרא מצוהב"ע וכו', ואין צריך להאריך כי אכ"מ).

ראובן שמואל לפידות
תות"ל - 770

קובץ הנ"ל גליון יט (תשמ"ב)

א. בלקו"ש ואתחנן תש"מ מבואר שע"פ אופן השלישי שהסדר הנחת תש"י קודם תש"ר הוי דין בסדר הנחת הוי דין במצות תפילין, ועפי"ז י"ל שצריך לחלוץ התש"ר ואח"כ יניחם כסדרם.

ולהעיר משו"ת תורה לשמה (להר"ר יוסף חיים זצ"ל) או"ו סי' א, שע"פ פשט אין להסיר התש"ר, אבל לפי סודן טוב יותר להסיר התש"ר ויניחם כסדרם, אבל ע"פ השיחה מובן שאין כאן סתירה בין נגלה ונסתר שי"ל שלשניהן צריך לחלוץ ולהניחם כסדרם.

א' מהתמימים - ב. -
תות"ל - 770

בגדר דין תדיר קודם

יהודה שניאור ניאזוב

בשו"ע חאו"ח סתרפ"ד: "אם חל ר"ח טבת בשבת מוציאין שלשה ספרים וקורין ו' בפרשת השבוע, ובשני קורא א' בשל ר"ח, ובג' קורין מפטיר של חנוכה. [וטעם סדר זה עיין במג"א ובט"ז ועוד, שהוא מטעם תדיר ואינו תדיר קודם]. . ואם חל ר"ח בחול מוציאין ב' ספרים, וקורין בא' ג' בשל ר"ח ובשני קורא א' בשל חנוכה. [וגם טעם סדר זה הוא בפשטות כנ"ל - מדין תדיר קודם]. . הגה, ואם טעה והתחיל לקרות בשל חנוכה, צריך להפסיק לקרות בשל ר"ח [אבודרהם הל' ברכות]. "עכ"ל הנוגע לעניננו. ועזש"כ בההגה שצריך להפסיק, כתב המג"א "ואע"ג דאין מעבירין על המצות, הכא מעבירין, דדמי להקדים תש"ר לש"י (שם)".

והנה דברי המג"א טעונים ביאור:

אוצר החכמה

(א) מהו הקשר בין סדר קריאת הפרשיות - שהוא כנ"ל מטעם הדין תדיר קודם, לסדר הנחת תפילין - שהוא מטעם מש"כ בפסוק וקשרתם לאות על ידיך ולאח"כ והיו לטטפות בין עיניך (עיין בשו"ע אדה"ז סי' כ"ה), ומהו הדמיון ביניהם.

(ב) אפי' את"ל שאינם דומים בטעם סדרן וכנ"ל, רק שדומין בזה שבשניהם אמרינן שמפסיקין אע"פ דלכאו' יש בזה משום העברת מצוה, עדיין אינו מובן הדמיון, דשם - בתפילין - מפורש הטעם למה מפסיקין - אע"פ דלכאו' יש בזה משום העברת מצוה - כיון שקדימתו - דהש"י - הוא דאורייתא (וכנ"ל מהפ' דוקשרתם גו'), משא"כ כאן בסדר הפרשיות פשוט שאינו כלל מדאורייתא. ואיך אפשר לדמות זל"ז?

והנה הט"ז (בסי' תרפ"ד) חולק על הרמ"א והמג"א הנ"ל, וכותב שאין מפסיקין מלקרות (וכן כתב ג"כ הפלפולא חריפתא על הרא"ש במס' מגילה דכ"ט ע"א - דאין מעבירין על המצוה בנדו"ד), והביא כמה ראיות לדבריו. ויש לבאר מהו סברת מחלקותם כאם מפסיקין או לא.

ב. וי"ל הביאור בזה:

ובהקדים, דבדין תדיר ואינו תדיר כו' יש לחקור לכאורה באם פועל על גוף (חפצת) המצוה, או רק לגבי הגברא המקיימו.

כלומר: אם אומרים שהדין תדיר קודם פועל שכך נעשה סדרן של מצוות, וכמו כל כ' מצוות השייכים זל"ז שסדרן הם זה אחר זה. והיינו שהדין פעל על חפצת המצוה שנעשה סדרו להיות כך וכך - או שאומרים, שאפי' לאחר הדין תדיר ואינו תדיר כו', לא נשתנה שום דבר בגוף המצוה, רק שפועל על הגברא המקיימו - שהוא צריך לקיימם ^{בזאת} ^{אוצר החכמה}

^{10/08/2018nnc} ועפ"ז יתבאר היטיב מחלקותם של הרמ"א והמג"א עם הט"ז, שהט"ז סובר כאופן הב' המובא לעיל - שהדין תדיר קודם פועל רק על קיום המצוות ע"י הגברא, וא"כ מוכן שאם - מאיזה סיבה שתהי' - הקדים המצוה שאינו תדיר להמצוה שתדיר יותר, אינו יכול להפסיק, דהא אין מעבירין על המצוות. משא"כ הרמ"א והמג"א סוברים כאופן הא' שהובא לעיל, וא"כ (אפי') אם הקדים זה שאינו תדיר להתדיר יותר צריך להפסיק, ואין חל הדין דאין מעבירין על המצוות - דהא סדר המצוות כך הוא - להקדים זל"ז, וא"כ יש מקום לומר דקודם שעשה מצוה הא', לא חל עליו חיוב הב', וד"ל.

ג. עפ"ז נראה לבאר ג"כ מש"כ המג"א "ודמי להקדים תש"ר לתש"י כו'". דהנה בדין קדימת תש"י לתש"ר מבאר כ"ק אדמו"ר שליט"א (לקו"ש חי"ט שיחה ב' לפ' ואתחנן) שי"ל בזה כמה אופנים, וז"ל: "דאס וואס תפילין של יד דארף מען מקדים זיין פאר הנחת תש"ר, אע"פ אז זיי זיינען צוויי מצוות און אין מעכבות זו את זו, קען מען לערנען בכמה אופנים: א.) . ב) ס'איז א דין אין דער סדר ווי דער גברא דארף לייגן די תפילין - פריער דארף ער לייגן תש"י און דערנאך תש"ר, ד.ה. דאס איז ניט נוגע צו דער מצוה פון תש"ר (און אויך ניט צו דער תש"י), נאר א דין אין סדר הנחתן ע"י האדם המניחן . . ג) קען מען לערנען, דאס איז א דין אין מצות תפילין. ד.ה. אז דער סדר הנחתן - דער חיוב הקדימה פון הנחת תש"י - איז א טייל פון מצות תפילין תש"י וש"ר (בשעת מען איז מחויב אין ביידע). עכלה"ק.

[ולאח"ז בהשיחה חוקר באם קדימת ש"י לש"ר הוא לעיכובא או לא. ומחלק ע"פ אופנים הנ"ל, עיי"ש בארוכה]. ולענינו מוכן שאם סוברים כאופן הב' הנ"ל (שקדימתו הוא דין בחפצת המצוה), אזי בד"מ נשלל הדין דאין מעבירין כו' באם הקדים הש"ר, דכיון דסדר המצוה כך הוא אין אומרים הדין דאין מעבירין וכמבואר לעיל¹.

[עפ"ז יש לבאר ג"כ מש"כ אדה"ז בשלחנו סי' כ"ה סעיף י"ב (וכן הוא במג"א וט"ז על אתר), וז"ל "ואם פגע בש"ר תחילה יעבור על אותו מצוה ויניח ש"י תחלה כיון שקדימת ש"י לש"ר הוא מן התורה, שהרי בתחילה נאמר וקשרתם לאות על ידיך ואח"כ והיו לטוטפות וגו', לפיכך אין משגיחין על העברת המצוה בזה"

וצלה"ב: לכמה שיטות הא "דאין מעבירין על המצוה" הוא ג"כ דאורייתא (ראה בארוכה באנציקלופדיא תלמודית בערכו). וא"כ מה בכך שקדימתו הוא דאורייתא, הא העברתו הוא ג"כ (אסור) מדאורייתא? (ועיין בפמ"ג שהק' ^{אצ"ר החכמה} בזה וכתב דמ"מ כיון שזה כתוב בפירוש סדרו עדיף, אבל סתימת ל' אדה"ז ("כיון שקדימת ש"י לש"ר הוא מן התורה") עצע"ק.

אבל לדברינו ניחא, די"ל שכיון שקדימתו הוא דאורייתא, אזי אומרים שסדר מצותו נעשה כך, ולכן אאפ"ל בזה אין מעבירין על המצוה כ"כ. ועצ"ע].

ולפי"ז מוכן מש"כ המג"א שדומה לתפילין כו', כי אותו הטעם שיש בתפילין - למה מפסיקין אע"פ שיש כאן העברת המצוה - ישנו ג"כ בנדוד"ד, וכנ"ל בארוכה.

ד. אמנם, עפכ"ז יוקשה מש"כ בשו"ע אדה"ז (סי' כ"ה סעיף ג', וכן כתב המחבר כאן), וז"ל ". אבל אם התפילין הם בגלוי ומונחין בלא כיסן למעלה מן הטלית, אסור להעביר על המצוה שנודמנה לידו, וצריך שיניח התפילין קודם עטיפת הטלית". עכ"ל.

1) ולכאורה אפשר להסביר על דרך חני"ל ובאוי"א קצת: די"ל שכשהחכמים קבעו סדר קרהיית נעשית הסדר חלק מהמצוה - וכמו למשל זה שראשון קודם לשני, אין לומר בזה שזהו דין בהאדם שצריך להקדים פי' זו לפי זו, רק שזהו סדר המצוה. ולפי"ז מובן למה לא אמרינו אין מעבירין וכני"ל, וכן חדמיון לסדר הנחת תפילין וכני"ל בפנים.

והנה לפי מה שביארנו בארוכה בדין תדיר ואינו כו' - (לשיטת הרמ"א והמג"א עכ"פ), קשה לכאור' דין זה, שהלא קדימת ציצית לתפילין הוא (כמש"כ אדה"ז בעצמו בהסעיף שלפנ"ז), "שהרי מצות ציצית היא תדירה שנוהגת בין בחול בין בשבת ויו"ט, ותפילין אינן נוהגין בשבת ויו"ט, ותדיר קודם לשאינו תדיר" עכ"ל. וא"כ - להנ"ל - לכאור' אינו שייך הדין דאין מעבירין על המצוה?

אגור החסיד

ויש לבארו, ובהקדים:

דהנה יסוד הדין דתדיר ואינו תדיר כו' ותיקונו, יש להסביר כב' אופנים: א) שבא לשלול הביזוי מצוה שבא מההעברה על איזה מצוה שתהי', היינו דבעלמא ישנו הדין "דאין מעבירין על המצוה" שבפשטות הוא משום ביזוי מצוה (ועיין באנציקלופדיא תלמודית ערך זה), אבל כאן כיון שב' מצוות באו ביחד בהכרח שא' מהם ידחה (-ויתבזה לכאור'), ולכן באה הדין דתדיר ואינו תדיר כו'. ב) שאינו בא לתקן (ולשלול) שום דבר בעצם המצוה, (וכדלעיל באופן הא'), רק שבא לברר להאדם איזה מהן יקדים - דכיון שא"א לו לעשות שניהם כא' לכן צריכים לומר לו איזה מהן צריך להקדים.

ולכאורה י"ל דמב' אופנים הנ"ל בהסברת יסוד דין תדיר כו', נובעים ב' השיטות בפעולת הדין דתדיר כו' שהזכרנום לעיל, דלאופן הא' - שכן נעשה סדרן כו' וכנ"ל, שלכן אין כאן שום חשש ביזוי מצוה והעברת המצוה וכנ"ל, אבל לאופן הב' בהסברת יסוד דין זה - שבא בעיקר מצד העדר כח האדם לעשות ב' מצות כא' כו', י"ל שפעולתו הוא ג"כ רק בהגברא המקיים את המצוות (וכנ"ל בארוכה), דאינם צריכים לשום פעולה ותיקון בעצם המצוה.

ה. וי"ל שדין קדימת ציצית לתפילין מצד תדיר ואינו תדיר כו', יכול להיות רק באופן הב' המוכא לעיל - (לא מצד ביזוי מצוה וכדור', רק) מצד העדר כח האדם כו', וכדלקמן. ולכן פעולתו הוא רק לגבי הגברא המקיים את המצוות כו' וכנ"ל. ולכן באם התפילין מגולים אין יכול להעביר על המצוה. (כי הדין דתדיר ואינו תדיר לא שינה סדרן של המצוות, וכנ"ל בארוכה) וצריך להניחן קודם עטיפת הטלית.

ו. ויבואר בהקדם ביאור בכמה קושיות שהק' השאג"א (בספרו, סי' כ"א), על שיטה זו - של הנ"י ורבינו יונה וכן הוא שיטת אדה"ז כנ"ל - שציצית קודמין לתפילין מדין תדיר כו'. והק' שם: א) הא

- ארבעים שנה -

מדאורייתא זמן תפילין הוא בלילה ג"כ. (עיין ג"כ בשו"ע אדה"ז סי' ל'), משא"כ בנוגע למצות ציצית שיש פלוגתא בדבר - באם חייבים בציצית בלילה או לא (בכסות יום, ועיין ג"כ שו"ע אדה"ז סי' י"ח), וא"כ נמצא שמצות תפילין תדיר יותר. ב) הא תפילין דבר שבקדושה הם, (ועיין ג"כ שו"ע אדה"ז סי' כ"א). וא"כ יכול להקדים המקודש יותר. דבגמ' זבחים דף צ. הק' "איבעיא להו תדיר ומקודש איזה מהן קודם", ולא איפשיטא האיבעיא. ולכן פסק הרמב"ם שיכולים להקדים איזה מהם שירצה. וא"כ למה יהא מעלה של תדירות בציצית על התפילין. ג) ציצית לאו דבר שבחובה היא (ועיין ג"כ שו"ע אדה"ז סי' כ"ד), משא"כ תפילין, ולכן אין שייך לומר הדין דתדיר קודם כו'. וכדאיתא (שם בזבחים) כשבעי הש"ס למיפשט לבעיין דתדיר ומקודש איזה מהן קודם, מהא דתנן "שלמים של אמש חטאת ואשם של היום, שלמים של אמש קודמין, הא אידי ואידי דיום חטאת ואשם קודמין, אע"ג דשלמים תדירי, א"ר, מצוי קאמרת תדיר קמבעי לן, מצוי לא קמבעי לן", ופרש"י שלמים תדירי שהן מצויין מתוך שבאין בנדר ובנדבה, מצוי קאמרת, שאין תדירותו חובה אלא שהוא מצוי יותר מחבירו. ע"כ". וא"כ לכאור' א"א לומר שיש דין תדיר בציצית לגבי תפילין, ע"כ קושיית השאג"א.

והנה ע"פ מה שביארנו שיסוד הדין דתדיר קודם יש לבארו כב' אופנים, נוכל לתרץ קושיית השאג"א. דבאם אומרים שיסוד הדין הוא כאופן הב' הנ"ל (- היינו מצד הגברא שמקיים את המצוות), מוכן שאין להקשות מזה דתפילין זמנם בלילה (דאורייתא), דזהו מעלה רק בחפצת מצות תפילין, משא"כ לגבי הגברא המניחן - הוא אינו יכול להניחן בלילה (משום תק"ח שמה ישנה וכדו'), וא"כ מצד הגברא עדיין אפ"ל דציצית תדירים יותר. וכן בנוגע למה שהקשה שתפילין מקודשין יותר, באם אומרים שתדיר כו' הוא מצד הגברא, אין להקשות קושיא זו, כי לגבי הגברא המקיים את המצוה אין נפק"מ באם החפץ שבו מקיים את המצוה הוא מקודש או לא² וכן בנוגע לקושיא הג' -

(2) ובד"א י"ל שזהו בעיית חנמי שם (בזבחים) בנוגע לתדיר ומקודש, דבאם נאמר דיסוד הדין דתדיר כו' הוא כאופן הא' הנ"ל - היינו מצד בניווי מצוה, יש מקום לומר שמקודש קודם, דסברא הוא שאין לבנות המקודש יותר. משא"כ אי אמרינן שיסוד הדין הוא כאופן הב' הנ"ל - מצד גברא המקיימו וכנ"ל, י"ל שאין נפק"מ כ"כ באם חפץ שבו מקיים המצוה מקודש או לא, דזה שחפץ מקודש מצינו שפועל על ההתנהגות עמו בכבוד וכיו"ב (ולמשל תפילין שבלו אסורים להתבנות, משא"כ ציצית וכיו"ב), משא"כ לגבי קיום המצוה, שלא מצינו בשום

שהק' דלכאוי אין חיוב במצות ציצית, משא"כ במצות תפילין. יש לתרץ עד"ז: שכיון שעכשיו נהגו כל ישראל לקנות להם ציצית וללבשם בכ"י, א"כ מצד הגברא המקיים את המצוה אין חילוק כ"כ בין אם החוב מוטל עליו, או לא, ועצ"ע. [וזה שהביא מהגמ' בדין שלמים כו', מוכן שאין שייך לעניננו, דבקרבות בודאי אין שייך לומר שנוהגין להביא קרבנות בכ"י, וא"כ אי"ז נק' תדיר אפי' לגבי הגברא המקיים את המצוה, משא"כ בציצית וד"ל].

10/08/2018

מקום שצריכים לעשות מצוה זו ביותר הידור וכיובי כיון שהחפץ שעמו מקיים המצוה מקודש יותר, וד"ל.

אבל לכאורה עדיין קשה דהא בעיית הגמ' לפועל לא איפשיטא, (וכדלעיל בהשאג"א), וא"כ איך פסק אדח"ז כצד אי?

ואולי י"ל הביאור בזה, ששונה ה"מקודש" בזבחים מ"חמקודש" בתפילין. דחנח בנוגע לה"מקודשין" גבי קרבנות כתב רש"י (שם צ: ד"ה תדיר ומקודש), " . . . כדאמרן דם חטאת קודם לדם עולה מפני שהוא מרצה . . . " עכ"ל חשיך לעניננו, והיינו שהמקודש בקרבנות אינו דבר צדדי בחבאת הקרבן, אלא שכל סיבת חבאת קרבן זה הוא משום "קדושתו" - שמרצה עליו (וכנ"ל ברש"י), ולכן יש מקום לומר שאפי' אם אמרינן שיסוד דין תדיר קודם כו' הוא כאופן חבי' - מצד קיום הגברא, מ"מ יש סברא להקדים המקודש, כי זה הוא מקודש יותר נוגע להגברא - כי זהו כל טעם הבאתו, וכנ"ל.

משא"כ בתפילין, שזה שהתפילין מקודשין יותר אינו חלק (וסיבח) לעצם דין חנחת תפילין רק שכיון שבתפילין כתובין פרשיות שבתורה כו' לכן בד"מ ישנו קדושה יתירה. ולכן י"ל שבנוגע לתפילין, אם נקטינן כאופן חבי' בתדיר קודם - שהוא מצד קיום הגברא, אזי יחי' הדין שתדיר קודם למקודש, וכנ"ל בחסברת הדבר - דלגבי הגברא המניחו אין חילוק כ"כ אם מקודש החפץ שבו מקיים המצוה, או לא, ועצ"ע.

ולכן כאן פסק אדח"ז שהתדיר גובר וקודם להמקודש וכנ"ל בארוכה.

בדין קדימת תש"י לתש"ר לשיטת הרמב"ם

הת' מיכאל שי' סיטבון
תלמיד בישיבה

א. בגמ' מסי' מנחות (לו, א) "תנא כשהוא מניח מניח של יד ואחר כך מניח של ראש וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואח"כ חולץ של יד, בשלמא כשהוא מניח מניח של יד ואח"כ מניח של ראש כתיב וקשרתם לאות על ירך והדר והיו לטוטפות בין עיניך אלא כשהוא חולץ חולץ של ראש ואח"כ חולץ של יד מנלן, אמר רבה רב הונא אסברא לי אמר קרא והיו לטוטפות בין עיניך כל זמן שבין עיניך יהיו שתים" [ופרש"י: והיו משמע שתים כל זמן שבין עיניך יהיו שתים, כל זמן שאותן של ראש מונחים אותן של יד נמי מונחין אלמא דראש חליץ ברישא].

והנה בביאור גדר דין זה ^{אגודת התורה} (קדימת תפילין של יד לשל ראש) מצינו שכ"ק אדמו"ר חוקר בזה ומפרשו בגי' אופנים וזה תוכן דבריו בליקו"ש חייט בשיחה ב' לפרשת ואתחנן [ונדפס אח"כ גי"כ בחידושים וביאורים בש"ס חייב סיי כ']:

א. זהו דין בתפילין של ראש: ששלימות המצווה בתפילין של ראש היא רק כשעל היד ישנו השל יד, ולכן לפני הנחת התפילין של ראש צריך להניח תפילין של יד.

ב. זהו דין בהסדר שהגברא צריך להניח תפילין של יד בתחילה ולאח"כ תפילין של ראש. היינו שאין זה נוגע להמצוה דתפילין של ראש אלא זהו דין בסדר הנחתן ע"י האדם המניחן. אוצר החכמה

ג. זהו דין במצות תפילין והיינו שסדר ההנחה - קדימת הנחת התשי"י - הוא חלק ממצות תפילין ש"י וש"ר. ועיי"ש הנפק"מ בין ג' האופנים.

ב. והנה ע"פ דברי כ"ק אדמו"ר נוכל להבין כמה דיוקים בשיטת הרמב"ם ובשיטות הראשונים והאחרונים בביאור סוגי זו וגם יתורצו כמה מקושיות האחרונים. וכדלקמן:

דהנה הרמב"ם בהלי תפילין (פ"ד ה"ה) כתב "וקושר של יד ואחר כך מניח של ראש וכשהוא חולץ חולץ של ראש ואח"כ חולץ של יד" ומדכלל הרמב"ם את ב' הדינים בהלכה אחת ובהמשך אחד מבלי לחלק ולתת טעם על א' מהם משמע שהרמב"ם סובר שלב' הדינים יש טעם א' והוא הטעם שהובא בגמ' דילפין מ "והיו" דכל זמן שבין עיניך יהיו שתיים 21/08/2018 [ולא מהפסוק דוהיה לך לאות על ירך ולטוטפות בין עניך דהקדים ש"י לש"ר].

והנה לכאורה ההבדל בין ב' הלימודים בגמ' שמהם למדים הדין דקדימת תפילין של יד לשל ראש הוא: דלהלימוד הא' - קדימת תשי"י לתשי"ר דין בעצם. כלומר שכך צריך להיות ומצד עצם ענין מצות תפילין צריכים להקדים ש"י לש"ר.

משא"כ להלימוד הב' - קדימת תשי"י לתשי"ר הוי דין שיתחדש ומצד עצם הענין לא היה צריך להקדים תשי"י לתשי"ר.

וזהו שיטת הרמב"ם שילפינן קדימת תשי"י לתשי"ר מהדרשה לכל זמן שבין עיניך יהיו שתיים - דדין זה אינו דין בעצם ולולי הדרשה לא היינו יודעים דצריך להקדים תשי"י והיו מניחים ש"ר קודם.

וסברא זו בהרמב"ם ניתן ללמוד מדבריו באותו הפרק:

דהנה בנוגע לדין קשירת התפילין ביאר בתחילת הפרק כסדר הזה דבהלי' אי' כתב לבאר את פרטי הקשירה דתפילין של ראש ובהלי' ב' התחיל לפרט את פרטי דין קשירת תפילין של יד. ולכאורה צ"ע דהיה לו להקדים תפילין של יד לתש"ר ובפרט שמדובר בפרטי דין קשירת תפילין דבזה הרי מקדימים הנחת של יד (קשירת ש"י) להנחת הש"ר.

תתח"ח 21/08/2018

וכן בהמשך בהלי' ד' שמבאר את דיני הברכות דמקדים דיני ברכת תפילין ש"ר לברכת תש"י לכאורה צ"ע כנ"ל דהרי ההנחה בתש"י קודמת ואמאי הקדים ברכת תש"ר לש"י ובפרט דאם בירך על ש"י ולא שח באמצע אין צריך לברך על ש"ר וא"כ ברכת הש"י יותר צריכה וא"כ הו"ל להקדים את ברכת תש"י.

ג. והנה כ"ז יתורץ בהקדים קושיא אחרת שהקשה התמדת ישראל בשם א"ת בני שלמה (ועיין בהשיחה בחי"ט שם בהערה 14 שציין לחמדת ישראל) על הרמב"ם בספר המצות שהקדים במנין המצות את מצות תפילין של ראש (מצווה י"ב) למצוות תפילין של יד (מצווה י"ג) ובשינוי ממה שכתבה תורתנו הקדושה שהקדימה והיה לאות על ידיך (והדר) ולטוטפות בין עיניך. ומתרץ שם שטעמו של הרמב"ם הוא משום דקדושת תש"ר חמורה מקדושת תפילין של יד ומחמת חשיבות זו הקדים במנין המצות את תפילין ש"ר ואפי" ש בפסוק הקדים ש"י לש"ר מ"מ מצד קדושת תש"ר יש לבאר דיניה קודם לדיני תש"י.

אגור התפילה

ועפ"י אפשר לבאר ג"כ בנוגע לענינו שמה שהרמב"ם הקדים את דיני תש"ר (הן בפרטי דין הקשירה והן בדיני ברכת התפילין) זהו משום דקדושתן חמורה מש"י כנ"ל וקדושה זו יש בא עד כדי כך שבפסוק הקדים ש"י לש"ר מ"מ מצד קדושת תש"ר יש לבאר דיניה קודם לדיני תש"י.

ועפ"י אפשר לומר שמה שהרמב"ם הביא את דין הקדמת תש"י לתש"ר ביחד עם דין חליצתן והיינו כנ"ל דהלימוד הוא מהדרשה דכל זמן שבין עיניך יהיו שתיים (ולא מהלימוד הראשון שהובא בגמ' דכתיב "והיה לאות על ידיך, (והדר) "והיו לטוטפות בין עיניך") דהרי אינו יכול

ללמוד מהלימוד הראשון כי לימוד זה מהפסוק אין בו כדי להקדים ש"י לש"י כיון שמצד קדושת התפילין ש"י אין להקדים את הש"י ורק מהלימוד השני שהתפילין של ראש צריכות להיות ביחד עם ש"י "כל זמן שבין עיניך יהיו שתיים" - ניתן ללמוד דיש להקדים תש"י היות וזהו דין בתפילין של ראש גופא ואז זה מסביר דאפי' שקדושתן חמורה אבל היות כדי שיוכל להתקיים המצווה דהנחתן על הראש בעיני לקיים התנאי דכל זמן שבין עיניך יהיו שתיים לכן מקדימין תפילין ש"י הרי שאינו דין בעצם מצוות תפילין ואין בו שום קשר להציווי על המצווה שבהפסוק וקשרתם לאות על ידיך וגו'. אלא הוי דין בהתפילין של ראש שבכדי שיוכל לקיים את מצוות תפילין שעל הראש עליו להקדים תפילין של יד קודם וזה נהיה חלק מהמצווה כלומר שההנחה בשל יד קודם היא חלק ממצוות התפילין שעל הראש.

ועפ"י דברי כ"ק אדמו"ר (הנ"ל אות א') יובן שיטת הרמב"ם עוד יותר דהרבי ביאר באופן הראשון את דין קדימת תש"י דהוי דין הקשור לתפילין של ראש דשלימות המצווה בתפילין של ראש היא רק כשעל היד ישנו השל יד.

וי"ל דזהו הכוונה בדברי הרמב"ם דכל ענין הקדימה דהתפילין ש"י אינו אלא כדי שנוכל לקיים בשלימות את מצוות הנחת תפילין של ראש, והיינו כנ"ל בדברי הרמב"ם דאין זה דין בעצם מצוות תפילין וכמו שהבאנו מה"חמדת ישראל" דמצד חומרת הקדושה דהתש"י היה צריך להקדים את הנחתן ורק מצד גזירת הכתוב - שכל זמן שבין עיניך יהיו שתיים - הוצרך להקדים תפילין ש"י, וזהו דין במצוות תפילין של ראש.

ד. אמנם עדיין צ"ע בשיטת הרמב"ם דע"כ דענין תש"י לא הוי דין בהתפילין ש"י דמדאורייתא הוא צריך להניח ש"י ואח"כ ש"י אלא הוי רק כעין תנאי לקיום מצוות תש"י, ולכאוי צ"ע האיך פסק הרמב"ם לעיל בהלכה ה' וז"ל "כשחולץ אדם תפילין להצניען בכלי לא יניח של יד מלמטה ושל ראש מלמעלה מפני שהשעה שהוא רוצה ללובשן יפגע בשל ראש תחילה ונמצא שמניחה ומוציא של יד לפי שאין לובשין של ראש

קודם לשל יד ואסור לאדם להניח מצוה ולעבור ממנה למצוה אחרת
אלא מצוה שתבוא לאדם ... לפיכך צריך להניח של יד מלמעלה כדי
שיפגע בה תחילה ... עכ"ל.

והיינו דכדי שלא יצטרכו להעביר על המצוות יש לדאוג שיהיה מוכן
ומזומן התש"י שאותה מניחים קודם דאם יפגע בש"ר יצטרך לעזוב
הש"ר ולהעביר על מצוה זו כדי לקיים את דין קדימת תש"י.

ועכשיו לפי מש"כ בשיטת הרמב"ם שדין קדימת תש"י לא הוי
מדאורייתא אלא הך הכשר לקיום מצות תש"ר צ"ע האיך יש בזה כדי
להעביר ע"ז המצוות והרי הדין דאין מעבירין על המצוות הוא דין
מדאורייתא ואיך יבוא דין קדימת תש"י וידחה דין מדאורייתא.

ה. והנה בלקו"ש חי"ז פ' קדושים שיחה ד' מבאר הרבי ביאור כללי
בשיטת הרמב"ם ועוד, בענין הכשר מצוה וזהו תוכן הדברים:

(אות ד' בהשיחה) מצינו כמה פעמים שהמקום שהתורה ציוותה
לעשות מצוה מסויימת, שקיומה תלוי בפעולה הקודמת לה (וכיו"ב)
מקבלת גם הפעולה הקודמת מעין חשיבותה וגדרה של המצוה עצמה -
היות פעולה זו מוכרחת (ובלעדה א"א לקיים את המצוה). ה"ז כאילו
שביחד עם הציווי על המצוה ציוותה התורה גם על פעולה זו, ובכללות
זהו הגדר של מכשירי מצוה ובפרט לדעת ר"א שהם דוחים את המצוה
עצמה. עכתדה"ק.

ו. ועפ"י יש לתרץ את שיטת הרמב"ם דאפי"א אם נאמר דקדימת
תפילין של יד לא הוי אלא כעין פעולה והכנה לקיום מצות תפילין ש"ר
בשלמותה מ"מ זה ידחה את הענין דאין מעבירין על המצות אף דהוי
מדאורייתא והיינו כנ"ל מדברי הרבי דהיות וההכנה וההכשר דהמצוה
הוא כמו המצוה עצמה ועד שהיא מקבלת מעין חשיבותה וגדרה של
המצוה עצמה ע"כ כמו שהמצוה עצמה שהיא מדאורייתא מיהו דוחה
את הענין דאין מעבירין על המצוות כמו כן המעשה דקדימת התש"י ע"י
שהוא מעשה הכרחי לקיום המצוה עצמה לכן הוא מקבל את חשיבותה
וגדרה של המצוה ובכוחה לדחות את הענין דאין מעבירין על המצוות.

ובמילים אחרות: אותו הענין שיש בהתפילין של ראש שהוא מדאורייתא שמצד זה היה יכול לדחות את האיסור דאין מעבירין על המצוות כך ג"כ בהכשר ובהכנה להנחת התש"ר והיינו הדין דקדימת התפילין ש"י הנה הגם שקדימה זו שהוא רק ענין התלוי בסדר מסודר של ההנחה ולא בעיקר ענין מצות לפילין הנה מ"מ מאחר שמבלעדי זה לא יוכלו לקיים מצות הנחת תפילין של ראש בשלימותה לכן קדימה זו שבתש"י יש בה את התוקף שבמצוה עצמה ויכול לדחות את הענין דאין מעבירין על המצוות.

ז. עפ"י יובן עוד ענין הנראה לכאורה תמוה: דהנה ידוע חקירת האחרונים האם שינוי סדר באחת המצוות מעכב או דוקא חסרון בגוף המצווה מעקב אבל חסרון בהסדר אינו מעקב ומסיק שם למסקנה דשינוי בהסדר אינו מעכב ולכאורה כאן במצות תפילין דענין הקדמת תפילין של יד אינו אלא לסדר בעלמא (לשיטת הרמב"ם עכ"פ) וכדמוכח מזה שכל ענין ההקדמה אין לו ענין לעצמו אלא רק בכדי שיוכלו לקיים את מצות הנחת תפילין של ראש וא"כ מדוע שיעכב עכ"כ שיעבירו על המצווה והרי שינוי סדר אינו מעקב וצ"ע.

וע"פ מה שכתבנו לומר מדברי הרבי שכל הכשר מצוה המוכרח להמצוה עצמה הרי הוא כחלק מהמצוה וכתבנו שכאן לענינינו היות וקדימת תש"י לתש"ר הוי הכשר והכנה למצות תפילין ש"ר א"כ יש בזה חלק מגוף המצווה וא"כ כשחסר מזה ואינו מקדים להניח תש"י לתש"ר הוי זה חסרון בגוף המצווה ולא רק בהסדר וחסרון בגוף המצווה ודאי דמעכב וכנ"ל דיש בזה כח כדי לעבור על מצוה אף דאין מעבירין על המצוות.

ח. אמנם לפי"ז קשה לאידך גיסא דהנה העמדנו את שיטת הרמב"ם כאופן הראשון בחקירת כ"ק אדמו"ר דלעיל אות א, ועיי"ש בהמשך השיחה שהרבי מביא נפק"מ בין ג' האופנים שבחקירה והיא: כשהניח תפילין ש"ר לפני שהניח את של יד - האם מחוייב לחלוץ התפילין ולהניח עוה"פ בסדרן, או שמספיק שיניח לאח"ז את התפילין של יד.

דלאופן הראשון בחקירה דענין קדימת תשי"י הוא דין בשלימות מצות תפילין של ראש - הנה בזה שהם מונחים על ראשו, אינו צריך לחלוץ את הש"ר ומספיק שיניח מיד את התפילין של יד ובזה כבר נעשה שלימות המצווה דש"ר.

ולפי משי"כ לעיל ק"ק דמדוע לא יצטרכו לחלוץ את התש"ר ולהניחן כסדרן והרי סדר זה בהנחה הוא נהיה כמו הכשר מצוה שזה מקבל את התוקף של המצווה עצמה וא"כ הוי חסרון בגוף המצווה ומדוע שיחשב לו למצוה.

ובמילים אחרות: ע"ד שחסרון בהסדר דוחה את הענין דאין מעבירין על המצוות (דהוי מדאורייתא) ואם נתקל בהתש"ר צריך להניחן על הצד ולקחת את הש"י, מטעם דסדר ההנחה הוי כחלק מהמצוה כך ג"כ בנוגע להדין דהניח כבר את הש"ר שיצטרך לחלוץ את הש"ר ולהניח את התש"י ומאי שנא.

ט. והנראה לומר בזה הוא, דבעינן זה דהכשר מצוה הוי כעין חשיבותה וגדרה דהמצוה עצמה מצינו אופנים ומקרים שונים ובכללות שתיים:

א. בהא דהאשה עוזרת לבנה ולבעלה בגופה ומאודה שיעסקו בתורה שע"ז אמרז"ל (ברכות יז.). "נשים במאי זכיין באקויי בנייהו לבי כנישתא ובאתנויי גברייהו כו"י ומבאר דהיות שהיא עוזרת בעצם המצווה לכן חולקת עמהם בשכר לימוד מתורה והיינו דנחשבת לה מצוה ממש אפי" שהיא בעצמה לא למדה, היות והיא עזרה ופעלה שבעלה יוכל ללמוד לכן מצד שהיא פעולה העוזרת לגוף המצווה, הוי כעין המצווה עצמה.

ב. מצות-חינוך: שישנו חיוב על האב לחנך את בנו במצוות התורה הנה כדי שהאב יוכל לקיים את מצות חינוך מוכרח הוא להבן ומבלי שיהיה לו בן לא יוכל לקיים את המצווה ומבאר הרבי (בלקו"ש חי"ז לפי קדושים שיחה ד') דזהו שיטת הר"ן והתוס' דקטן שהגיע לגיל חינוך

נקרא מחוייב בדבר מדרבנן [דלכאורה צריך להבין שיטתם האיך יתכן חיוב על קטן והרי אינו בר דעה].

והביאור בזה (מבאר הרבי) דשייכותו והשתתפותו של קטן במצות החינוך אינה רק בזה שבלי הקטן - אי אפשר לו לאב לקיים מצות מחינוך אלא גם שזוהי המצווה שהאב יחנך שהבן יעשה את המצווה ולכן גם לדעת התוס' והרמב"ם, י"ל שבאמת הטילו חכמים לחנך שהבן יקיים את המצווה נעשית בדרך ממילא התחייבות על הבן בקיום מצות אלו. נקרא גם הבן מחוייב בדבר.

והנה ההבדל בין ב' האופנים בפשטות הוא דלאופן הראשון ההכשר מצוה נחשב כהמצוה עצמה בגלל שבפועל המצווה נעשית ע"י הפעולה שקדמה לה [והיינו זה שהבעל ישב ולמד תורה בזכות האשה] אבל בכח יכלו לקיים המצווה גם בלי הפעולה הקודמת משא"כ לאופן השני הנה לא כך שבפועל המצווה נעשתה בזכות הפעולה שקדמה לה אלא גם שבלי הפעולה לא היו יכולים לקיים את המצווה [כע"ד שהאב לא יכל לקיים מצוות חינוך לולי הבן שהגיע לחינוך].

ולפי"ז להאופן הראשון הא דמכשירי מצוה נעשים כמצוה עצמה זהו רק ביחס לתוקף והכח שיש במצוה וכמו ענין השכר שמקבלת האשה ע"י שעוזרת לבעלה בלימוד התורה שזה כאילו היא קיימה המצווה ולכן היא מקבלת חלק מאותו השכר המגיע לבעל על מצות ת"ת.

משא"כ לאופן השני הנה המכשירי מצוה נעשים במצוה עצמה ממש. בנוגע לכל פרטי המצווה עכ"כ שהבן עצמו נהיה מחוייב במצוה כלומר דמה שהבן הוא זה שפועל שיוכל האב לקיים מצות חינוך זהו לא רק מפאת ענין טכני אלא זה נהיה חלק מהמצוה בכל מהות המצווה עד שהבן נהיה מחוייב בדבר.

ובסגנון אחר: להאופן האי המכשירים מקבלים רק את הזכויות והתוקף דהמצוה עצמה והיינו הנשמה דמצוה ענין הזכות והשכר שיש במצוה. ולכן אישה העוזרת לבעלה בלימוד תורה. מקבלת היא חלק מהשכר של הבעל.

משא"כ לאופן השני המכשירים מקבלים את כל ענין המצווה היינו גם גוף המצווה עכ"כ שהם בעצמם יהיה בהם את ענין המצווה כלומר שזה גופא שהם מכשירים למצוה זה פועל בהם שיהפכו למצווה או לחיוב במצוה כמו כאן שהבן נעשה מחוייב במצוה.

[שתי האופנים האלו הם **באדם** הפועל לקיים מצוה שהוא תופס גדר של מכשירין ועיין בשיחה בחי"ז שם שאומר שה"ה גם בפעולות שנעשים מכשיר מצוה, או יותר בדיוק דכמו שהוא בפעולות כך הוא באדם].

21/08/2018

י. ועפ"י יש לבאר את דבר הרמב"ם דבאמת הא דמקדימין תפילין של יד לתפילין של ראש הוי הכשר והכנה לקיום מצות תפילין של ראש באופן כזה דהוי בגוף המצווה עצמה אמנם **רק** לענין זה דיחשב מצוה מדאורייתא ויוכל לדחות הענין דאין מעבירין על המצוות אבל לא לענין דאם הניח כבר תש"ר יצטרך לחלוץ ולהניח התש"י והוא משום דענין הכשר מצוה שבהקדמת תש"י לתש"ר הוא כהאופן הראשון בביאור הא "דמכשיר" מצוה כמצוה עצמה דזהו רק מצד **הזכויות והתוקף** דהמצוה והוא מה שמצוה זו היא **מדאורייתא** וזה נהיה כך גם בהכשר מצוה דהוי גוף המצווה.

ולפ"י הא דהקדמת הנחת תש"י לתש"ר נחשב למכשירי מצוה דהוי כמצוה עצמה זהו רק לענין שיוכל לדחות הדין דאין מעבירין על המצווה והיינו משום דכדי לדחות דין זה בעינן רק הענין הזה שהוא מדאורייתא כלומר הצורה **והתוקף** של המצווה ולא גוף ופרטי המצווה והיות ובהקדמת תש"י לתש"ר ישנו התוקף דהמצוה (דתש"ר) עצמה דהוי מדאורייתא ע"כ יכול לדחות הדין דאין מעבירין כו'.

משא"כ לענין הא דכבר הניח את התש"י (בטעות) שיצטרך לחלוץ את התש"ר הנה בזה אין לומר שהקדמת הנחת התש"י כ"כ חשובה (עדי כדי) כך שיצטרכו לחלוץ התש"ר ולהניח התש"י קודם. דכאן בעינן הכשר הנוגע לגוף המצווה, כלומר כדי שנאמר שיהיה בזה בעיני שהניח את התש"ר קודם (שאין יכול לקיים את הקדמת תש"י לתש"ר) ויצטרך לחלוץ

הש"ר כדי לקיים הקדמה זו, הנה לזה בעינן שההכשר מצוה [היינו ההקדמה דתש"י לתש"ר] יהיה כהאופן הב' דלעיל (אות ט) דהיינו שזה יהיה כחלק מהמצוה באופן כזה שהמצוה לא יכולה להתקיים בלא זה. וכאן הרי רואים שהוא הניח את הש"ר בלי שהקדים הש"י אז במציאות רואים שאין המצווה צריכה להכשר באופן הכרחי וע"כ אין בזה הכח לפעול שיצטרכו לחלוץ הש"ר במקרה והניח הש"ר קודם דאז כבר נחשב לו למצוה.

ובאו"א יש דברים התלויים בגוף המצווה ויש התלויים בהצורה והנשמה של המצווה (כלומר, המדאורייתא דמצוה), ולפי"ז, ההכשר מצוה (הקדמת תש"י לתש"ר) דמצוה (דתפילין ש"ר) היות והוא רק בנוגע להפרטים היוצאים מעצם המצווה אבל אין בו מגוף המצווה שהרי אין גוף המצווה צריכה להענין דהקדמת תפילין ש"י לתש"ר (ורק בנוגע להנשמה והפנימיות של המצווה ושלימות המצווה בעינן להכשר) ולכן הכשר והכנה זו דוחה רק את הענינים הקשורים להדברים הפנימים ולתוקף של המצווה והוא הדין דאין מעבירין על המצוות שהוא מדאורייתא שנדחה מפני ההכשר מצוה שהוא כהמצוה עצמה (דהוי דאורייתא מצד המצווה דתש"ר) וכנ"ל, אבל בנוגע לגוף המצווה כלומר. הענינים הקשורים למעשה המצווה הנה בזה אין כל קשר בין ההכשר וההכנה למצוה לבין המצווה עצמה ולכן אם כבר הניח את התש"ר לא יצטרך לחלוץ את הש"ר ויניח הש"י מיד.

יא. אמנם עדיין קשה לשיטת הרמב"ם. דהנה בהשיחה שם בחי"ט הרבי מביא (באות ה') נפק"מ בין ב' האופנים הראשונים בביאור ענין הקדמת תש"י בדין אם הניח שתיהן **בבת אחת** דלהאופן האי' (שבו העמדנו את שיטת הרמב"ם) שזה נוגע רק לשלימות המצוה דתפילין של ראש אזי גם באופן זה הוא מקיים את המצווה בשלמותה משא"כ לאופן הב' שזהו דין בסדר הנחת האדם שבתחילה עליו להניח תפילין של יד ולאחרי זה תפילין של ראש הנה כשמניחן בבת אחת חסר סדר זה ולא קיים המצוה.

ולכאורה צלה"ב איך יוצא ידי חובת מצות תפילין הרי לשיטת הרמב"ם הנה מצוות דתש"ר וש"י הוי ב' מצוות נפרדות וכמו שמנה אותן בספר המצוות לשתי מצוות נפרדות. ודלא כשיטת הבה"ג וסייעתו (הובא בספהמ"צ להרס"ג עם ביאורים מרי"פ פערלא) וא"כ כשמניחן בבת אחת ניכנס לבעי, "דאין עושין מצוות חבילות חבילות".

יב. ויש לומר הביאור בזה ובהקדים: דלכאורה ניתן להקשות א קלאץ קש"י והיא, האיך ניתן (טכנית) להניח תפילין ש"י וש"ר בבת אחת דבגשמיות זה לא ניתן לביצוע.

אלא ודאי י"ל דהכוונה כאן בדברי הרבי בהנחת תש"י ותש"ר היא להחסידיים היוצאים למבצע תפילין לזכות עוד יהודים בהנחת תפילין דאז יכול להיווצר מצב ששני חסידים יניחו תפילין ליהודי אחד (כגון שממהרים לאוטובוס וכיו"ב) ויעשו זאת בבת אחת ואחד יניח הש"ר וא' יניח הש"י באותו הרגע.

והנה היסוד והטעם לאיסור עשיית "מצוות חבילות חבילות" הוא משום דמיחזי היות המצוות עליו כמשאוי. וא"כ ודאי שבכגון דא ששתי אנשים מניחים ליהודי (בב"א) דאין המניח עושה זאת מעצמו ע"כ אין חשש לענין עשיית המצווה כמשאוי ובפרט שהוא לא ביקש שיניחו לו בב"א ועוד יותר שהוא מצד עצמו לא מוכרח לזה. כלומר (דנכון דחובה עליו מצד התורה אמנם הוא) לע"ע לא מרגיש מחוייבות ואם בכ"ז הוא מניח הנה ודאי שהוא עשה זאת מצד דיש לו מזה עושר ותענוג לקיים את מצוות ה' וודאי שאם הניחו לו תש"י ותש"ר בב"א לית ביה משום עשיית מצוות חבילות חבילות.